

INLEIDING.

Geen vorstenhuis is er in gansch Europa, zoo dikwijls werd het reeds gezegd, welks geschiedenis, welks bestaan zelfs zóó innig saamgeweven is met dat van het land en het volk, waarover het regeert, als dat der Oranje's. Met zijn bloed, door zijnen martelaarsdood heeft Willem I onzen Staat gegrondvest; zijne zonen en kleinzonen hebben zijn werk voortgezet en voltooid. Door de Oranje's is de strijd om godsdienstige en maatschappelijke vrijheid voor ons vaderland gestreden en gewonnen. De handhaving der vrijheid van godsdienst en geweten, de opneming der Nederlandsche Republiek in den Statenbond van Europa is de vrucht geweest van hunnen arbeid. En niet enkel van beteekenis voor ons land, van wereldhistorische beteekenis is hun werk geweest. Tot tweemalen toe, in 1572 en 1672, is door hunnen arm niet alleen de onafhankelijkheid beide op godsdienstig en op burgerlijk gebied voor Nederland gered, maar is ook het staatkundig evenwicht van Europa bewaard gebleven. In de zestiende eeuw hebben zij Spanje's streven naar de wereldheerschappij voor goed verijdeld en in de zeventiende eeuw hebben zij eenen onoverkomelijken slagboom opgeworpen tegen het voortdringen van het mach-

tige Frankrijk, dat in verbond met Engeland zich de oppermacht in ons werelddeel zocht toe te eigenen, om dan tevens door middel zijner legermachten de suprematie van het Katholicisme te herstellen. Zoolang de Oranje's aan de spits gingen, waren wij machtig en groot. Waarlijk, de band, die Nederland en Oranje samenbindt, is allerminst een ijdele band van traditie en conventie.

Maar als men de groote daden der *Vorsten* uit dat heldengeslacht herdenkt, dan is het wel noodig ook te bedenken, dat zij aan hunne grootsche roeping niet hadden kunnen beantwoorden zonder den steun, zonder de medewerking, zonder het begrip voor hun streven, dat zoovelen der *Vorstinnen* van dat Huis heeft gemaakt tot krachtige medearbeidsters aan het heerlijke werk, dat zij in en voor ons land hebben volbracht. Want men vergete het niet, dat Juliana van Stolberg met recht het geweten is genoemd van haren grooten zoon om haar onverpoosd aanhouden dat hij den heiligen strijd toch nimmer zoude strijden met onheilige wapenen, dat hij toch in alles en ten alle tijde het eeuwige meer dan het tijdelijke achten mocht; dat Charlotte van Bourbon den Zwijger in zijn moeilijk leven een lieflijk rustpunt heeft bereid, waar hij nieuwe veerkracht won om te volharden in de bijkans hopelooze worsteling met overmachtige vijanden eenerzijds en met miskennis en wantrouwen van hen, wier zaak hij tot de zijne had gemaakt, anderzijds; dat Louise de Coligny bijna de eenige der tijdgenooten van Willem I is geweest, die de beteekenis van het beginsel, waarvoor hij streed, het beginsel van *de*

liberteyt van de conscientie ten volle heeft gevat; dat Amalia van Solms in de dagen van voorspoed van het Oranjehuis de verpersoonlijking is geweest, het middelpunt van het bezielde leven op het gebied van letteren en kunst in Frederik Hendriks tijd, in Hollands gouden eeuw, en dat zij later, in dagen van vernedering en rouw, met trouwe toewijding voor de belangen van het verlaten Vorstenhuis heeft geijverd en gewaakt; dat het de zelfopoffering en de reine vroomheid van Maria Stuart zijn geweest, die het Willem III mogelijk hebben gemaakt aan zijne dubbele roeping voor Engeland en voor Nederland te voldoen; dat Albertina Agnes van Oranje en Amalia van Anhalt de tradities, de geestelijke nalatenschap der Oranje's voor het Huis van Nassau-Dietz, ons Koningshuis, en daarmede voor Nederland hebben weten te bewaren; dat Maria Louise van Hessen-Kassel in rustig geloofsvertrouwen haren zoon heeft opgevoed en, trots miskening en achteruitzetting in zijne jeugd, hem heeft voorbereid en gevormd om de plaats zijner vaderen weder te hernemen; dat de Oranje-dynastie het aan Wilhelmina van Pruisen heeft te danken, dat zij, toen zij vallen moest, ten minste niet is gevallen zonder de waardigheid, die tegenstand, zij het ook een vruchteloze tegenstand, aan iederen ondergang verleent.

Dit alles is zeker niet nieuw. Het werd reeds herhaaldelijk en op verschillende wijzen gezegd en moest van algemeene bekendheid kunnen worden geacht. Toch leert de ervaring, dat, zelfs daar waar de kring der bronnen dezelfde is gebleven, de staatkundige en maatschappelijke ontwikkeling,

die wij medeleven, gebiedt, om bij het veranderde en vermeerderde licht door haar ontstoken, de groote daden der vaderen met ieder komend geslacht opnieuw te bezien, daarvoor opnieuw te beschrijven.

Ik heb het daarom een voorrecht geacht deze geschiedenis, die hier en daar treffend is als een Oud-Testamentisch verhaal, deze geschiedenis van zwaren, vaak overzwaren druk, van wonderbare leidingen en ongedachte uitkomsten te mogen verhalen nu ruim een dozijn jaren geleden, in de dagen waarin Koningin Wilhelmina de regeering over ons volk heeft aanvaard. Thans wordt deze bundel schetsen nog eens den lezer aangeboden, vermeerderd en aangevuld met wat voortgezette studie, ook op Harer Majesteits Huisarchief, mij daaraan leerde toevoegen. De groepeeringsstof is in zoo verre veranderd, dat die nu is ingedeeld in twee deelen, waarvan het eerste de vorstinnen uit de oudere linie van het Oranje-Huis behandelt; en het tweede die uit den jongeren tak, het Huis van Nassau-Dietz. Het verband tusschen het verleden en het heden is daardoor allicht duidelijker geworden.

JOHANNA W. A. NABER.

Amsterdam, 1911.
